

Kuşak ve Yol Girişimi'nin İç Nedenleri*

Zhao, L. (2021).

Kuşak ve Yol Girişimi ve Batı Çin'in Gelişimi.

Beijing: CITIC Press Group

LIN SHITING**

Tarih Bölümü, Sosyal Bilimler Fakültesi, Şanghay Üniversitesi

2013 YILINDA KUŞAK VE YOL GİRİŞİMİ'NİN (KYG) dünyaya önerilmesinden bu yana, 172 ülke ve uluslararası kuruluş Çin ile işbirliği anlaşmaları imzaladı ve KYG bileşeni ülkelerin kümülatif mal ticaret hacmi 9,2 trilyon dolara ulaştı. KYG, Çin ve dünyadaki bilim adamlarının yavaş yavaş dikkatini çekmeye başladı ve "umut verici bir araştırma" alanı haline geldi. Yabancı bilim adamları KYG'nin uluslararası alandaki etkisine daha fazla odaklanırken, Çinli akademisyenler KYG'nin ülke içi arka planını ve Çin'in kendi gelişimine olan önemli katkısını analiz etmeye odaklandı. Bunlar arasında, Profesör Zhao Lei tarafından yazılan *Kuşak ve Yol Girişimi ve Batı Çin'in Gelişimi*, Çin akademisinde dikkat çeken bir çalışmadır. Zhao Lei, Çin diplomasisi ve uluslararası ilişkilere odaklanan tanınmış bir Çinli siyaset bilimcidir. Halen Çin Komünist

Partisi (ÇKP) Merkez Komitesi'ne bağlı Parti Okulu'nda çalışmaktadır ve aynı zamanda aralarında *Kuşak ve Yol Girişimi: Çin Medeniyetinin Yükselişi* adlı çalışmasının da olduğu birçok kitap ve makalenin yazarıdır.

Kitap ana olarak üç kısma ayrılıyor. Bölümler içindeki başlıkları da göz önüne aldığımızda toplam sekiz bölümden oluşmaktadır. Birinci kısım, Batı Çin'in KYG'ye aktif olarak katılarak dış dünyaya açılımını nasıl büyük ölçüde geliştirdiğini anlatan 1, 2 ve 3 numaralı bölümlerden oluşmaktadır. İkinci kısım 4, 5 ve 6. bölümleri içermektedir. Burada esas olarak Çin'in Batı bölgesinin Orta Asya ülkeleriyle ekonomik, ticari, kültürel ve turizm alanında işbirliğini ve "Yeşil İpek Yolu" inşaatını güçlendirerek ekonomik kalkınmada dikkate değer ilerleme kaydettiğini anlatılmaktadır. Üçüncü ve son kısım ise, KYG'nin Çin'in Batı bölgesinin gelişimi

* Çeviri: İbrahim Orçun Göktürk

** Lin Shiting, Şanghay Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi Tarih Bölümü Yüksek Lisans öğrencisidir. Adres: No.333, Nanchen Road, Baoshan District, Shanghai 200444, China. Email: lindsay2020@foxmail.com
Geliş Tarihi: 08.02.2022 Kabul Tarihi: 01.05.2022

için getirdiği büyük ivmenin yanı sıra Batı ülkelerinin KYG'ye bakışımı ve Çin'in tepkisi bağlamında Çin-Avrupa Demiryolu Ekspresi örneğini ele alan 7. ve 8. bölümleri içermektedir.

Kitabın ana teması, Batı Çin'de üst düzey bir dışa açılma modelini teşvik etmek için KYG'den nasıl yararlanılacağı ve insanlık için ortak bir geleceğe sahip bir topluluk oluşturma büyük planını gerçekleştirmek için KYG'nin amacı ve felsefesini açıklamaktır.

Zhao'nun kitabının ana teması, Batı Çin'de üst düzey bir dışa açılma modelinin oluşumunu teşvik etmek için KYG'dan nasıl yararlanılacağı ve insanlık için ortak bir geleceğe sahip bir topluluk oluşturma büyük planını gerçekleştirmek için KYG'nin amacı ve felsefesini açıklamaktır.

İlk olarak, KYG'nin Çin'de ülke içi ilk önemli etkisi, Batı Çin'de yüksek kaliteli dışa açılma sağlamaktır. Doğu ve Batı bölgeleri arasındaki gelişmişlik farkını azaltmak, uzun zamandır Çin hükümetinin önceliklerinden biri olmuştur. Çin hükümeti 2000 yılında "Büyük Batı Kalkınma Planı"nı ortaya koydu ve Qinghai-Tibet Demiryolu, "Güney'den Kuzey'e Su Projesi" ve "Batıdan Doğu'ya Gaz Projesi" gibi önemli projeleri hayata geçirdi. Bu projeler, Batı Çin'deki enerji endüstrisinin gelişimini büyük ölçüde destekledi, ancak Doğu-Batı arasındaki dengesiz kalkınma sorunu hala oldukça belirgin.

Dolayısıyla KYG bu kapsamda ortaya çıkmış ve Çin'in Batı bölgesinde de Girişim kapsamında bir dizi uygulama hayata geçirildi. Sinciang-Uygur Özerk Bölgesi, havacılık alanında altyapısını sürekli olarak güçlendirdi ve KYG öncesi bir tek Urumçide havaalanına sahip olan bölge, şu an toplamda 21 havaalanı ile muhteşem bir dönüşüm gerçekleştirdi (Zhao, 2021: 81). Shaanxi Eyalet Yönetimi, uluslararası işbirliği anlaşmalarına öncülük etti ve Kazakistan'da Aiju Tahlil ve

Petrol Endüstri Parkı; Kırgızistan'da Zhongda Endüstri Parkı gibi çeşitli üretim merkezleri kurdu. Guangxi Zhuang Özerk Bölgesi, Çin-Hindiçin Yarımadası Ekonomi Koridoru'nun inşasını desteklemeye, Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN) ülkeleriyle bir "Dijital İpek Yolu" inşa etmek için işbirliğini güçlendirmeye ve ASEAN ile ortak "BeiDou Uydu Konumlandırma Sistemi"ni inşa etmeye devam ediyor. Yunnan Eyaleti, Güney Asya ve Güneydoğu Asya'ya yakın bir bölgedir ve hem bölgesel hem de uluslararası ekonomik ve ticari bir merkez inşa etmeye çalışmaktadır. 2019 yılında, dış ticaret hacmi ilk kez 200 milyar RMB'yi (Yuan) aştı ve bu, Yunnan'ın KYG bileşeni ülkelerle olan toplam ticaret payının %70'inden fazlasını oluşturdu.

İkincisi, KYG ile desteklenen uluslararası işbirliği, özellikle Çin ve Orta Asya ülkeleri arasındaki olumlu sonuçlar verdi ve katılımcılar da bundan faydalandı. "Komşuluk Diplomasisi", Çine özgü büyük ülke diplomasisinin önemli bir parçasıdır. Orta Asya ülkeleri, sadece KYG'nin Batı'ya doğru genişlemesinin ön saflarında yer almakla kalmıyor, aynı zamanda Çin'in uluslararası işbirliğini teşvik etmek için de önemli bir rol oynuyor. KYG ortaya çıkar çıkmaz beş Orta Asya ülkesinden olumlu tepki alması bunun bir göstergesi.

Altyapı inşaatı açısından bakıldığında Çinli şirketler, Almatı Güneş Enerjisi Santrali, Almatı Rüzgar Santrali, Turgusun Hidroelektrik Santrali, Başkent Çevre Yolu (Kazakistan) ve Kamçik tüneli (Özbekistan) dahil; ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere Orta Asya'da bir dizi altyapı projesine yardım etti ve üstlendi. Angliyen-Pappu Demiryolu (Özbekistan), yerel halk için uzun süredir devam eden güç kaynağı, ısıtma, ulaşım ve diğer geçim sorunları sorunlarını çözdü.

Çinli işletmeler ekonomik ve ticari işbirliği temelinde yüksek kaliteli sermaye yatırımı ve endüstriyel teknoloji ile Orta Asya ülkelerine girerek, Çin-Kazakistan Sınır İşbirliği Merkezi, Çin-Tacikistan Endüstri Parkı ve Djizzak Endüstri Parkı gibi sanayi parkları inşa ettiler. Bu sadece bölgenin ekonomik dönüşümünü teşvik etmekle kalmıyor, aynı zamanda "kazan-kazan" temelinde bir işbirliğini de sağlıyor. Örnek olarak Ha-

zar Denizi Asfalt Tesisi, Çin ile Kazakistan arasındaki KYG'nin ortak inşaatı için önemli bir projedir. Tesis ile birlikte Kazakistan'ın asfalt talebi hızlı bir şekilde karşılandı ve aynı zamanda istihdam, personel eğitimi açısından önemli sonuçlar elde edildi.

Çinlilerin bir krizle karşılaştıklarında eski bir deyişi vardır: “Bir çubuk kolayca kırılır, ancak on çift çubuk bir araya gelerek bir yumruk oluşturur.” Bu eski tarihsel bilgelik, günümüzdeki mevcut durum için de hala geçerlidir.

Toplumlar arası kültürel değişim temelinde, işgücü sevkıyatı ve altyapı teknolojisi transferi ile karşılıklı tecrübe alışverişi derinleştirildi. Denizaşırı turizm ile Orta Asya'ya giden Çinli turist dalgası yaratıldı. Uluslararası öğrenci değişim ölçeği her iki taraf açısından genişledi. Şu ana kadar Orta Asya'da 13 Konfüçyüs Enstitüsü kuruldu.

Üçüncüsü, KYG, sorumlu bir ülke olarak Çin'in dünyaya sağladığı ortak, kamusal bir üründür. Çin-Avrupa Demiryolu Ekspresi'ni ele alırsak, Çin, Avrasya kıtasının ekonomik entegrasyon sürecine derinden katılmayı umuyor. Avrasya kıtasının nüfusu dünya nüfusunun %75'ini, ticaret hacmi ise dünya toplamının %60'ından fazlasına tekabül ediyor ve ekonomik kalkınma için büyük bir potansiyele sahip. Ancak Avrasya kıtasındaki birçok ülke değişik faktörler tarafından kısıtlanmakta ve ekonomik kalkınmanın ortak meyvelerini paylaşamamaktadır.

Çin-Avrupa Demiryolu Ekspresi tarafından getirilen ürün, personel ve hizmetlerin sınır ötesi akışı, bu ülkelere gelişme için eş görülmemiş fırsatlar sunmaktadır. Çin-Avrupa Demiryolu Ekspresi, 2011 yılında tek hat (Çin-Almanya arası Chongqing-Duisburg) olarak hizmete açılmıştır. Fiyat, hız ve hizmet avantajları ile Batı, Orta ve Doğu olmak üzere üç ana kanal üzerin-

de oluşturmuştur. Tekstil, elektronik ürünler ve kauçuk gibi hammaddeler, Güneydoğu Asya'dan Orta Asya ve Avrupa'ya ihraç edilebilir ve hızlı hareket eden mallar, makineler ve demir dışı metal ürünleri Avrupa'dan Güneydoğu Asya, Japonya ve Güney Kore'ye ihraç edilebilir. (s. 248).

Bu kitap ayrıca Konfüçyüsçülüğün KYG üzerindeki etkisini de açıklamaktadır. Prof. Zhao, KYG'nin felsefesini açıklamak için iki kavram öneriyor: Biri “Konfüçyüs Düşüncesinin İyileştirilmesi” ve diğeri “Mensiyus Düşüncesinin Optimal Edilmesi” (Zhao, 2021: 177). “Konfüçyüs Düşüncesinin İyileştirilmesi”, kişisel çıkarlar ile toplumsal çıkarların yakından ilişkili olduğunu ve ancak toplumun çıkarları gerçekleştirildiğinde kişisel çıkarın gerçekleştirilebileceğini vurgular. “Mensiyus Düşüncesinin Optimal Edilmesi” ise bireysel çıkarların ve grup çıkarlarının bir arada var olduğunu ve birlikte teşvik edildiğini vurgular. Yalnızca yeterli işbirliğine ve uyumlu ilişkilere sahip topluluklarda, grup üyelerinin bireysel çıkarları en iyi şekilde gerçekleştirilebilir.

KYG'de, herhangi bir ülkenin çıkarı, diğer ülke çıkarlarıyla ilişkilidir. Bu da “Konfüçyüs Düşüncesinin İyileştirilmesi” fikrini yansıtır. İşbirliği yapılan konuların çeşitliliğine ve tamamlayıcılığına saygı duymak, “Mensiyus Düşüncesinin Optimal Edilmesi” fikrini somutlaştıran KYG'nin pratik konseptidir.

1500'lerdeki Coğrafi Keşifler'den bu yana içinde yaşadığımız dünya bir bütün haline geldi. Ekonomik işbirliği ve savaşlar, dünya üzerindeki bağları derinleştirdi ve COVID-19'un pandemi haline gelmesi, onu daha önce hiç olmadığı kadar güçlendirdi. Çinlilerin bir krizle karşılaştıklarında eski bir deyişi vardır: “Bir çubuk kolayca kırılır, ancak on çift çubuk bir araya gelerek bir yumruk oluşturur.” Bu eski tarihsel bilgelik, günümüzdeki mevcut durum için de hala geçerlidir. Tarih, Çin kültürünün kapsayıcılığı ilkesine bağlı kalmanın ve KYG aracılığıyla insanlık için ortak bir geleceğe sahip bir topluluk inşa etmenin kalıplaşmış bir slogan değil, tüm dünya için üzerinde durulması gereken ve canlı bir uygulaması olduğuna tanıklık edebilir. 🌸